

ការបោះឆ្នោតជាតិលើកទី៧នៅកម្ពុជា៖ ការត្រួតពិនិត្យមើល ការចាប់ពីរុទ្ធនៅលើអ៊ិនធឺណិត

ការបោះឆ្នោតជាតិលើកទី៧ របស់ប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានរៀបចំឡើងនៅថ្ងៃទី២៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៣។ ក្នុង
អំឡុងពេលនេះ សង្គមស៊ីវិល អ្នកសារព័ត៌មាន និងសកម្មជនបានឃ្នាំមើលការចាប់ពីរុទ្ធលើអ៊ិនធឺណិត ដើម្បីធានា
ថា សិទ្ធិសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិតាមឌីជីថល ត្រូវបានគោរព។

រូបភាពទី១៖ ការិយាល័យបោះឆ្នោត

១. លទ្ធផលរកឃើញសំខាន់ៗ

ក្នុងអំឡុងការបោះឆ្នោតជាតិកម្ពុជាលើកទី៧ ដែលបានធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី២៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៣ គេហទំព័រ
សរុបចំនួន ៥៣ ដែលស្ថិតក្នុងប្រភេទផ្សេងៗគ្នា ត្រូវបានត្រួតពិនិត្យមើលដោយប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ Open
Observatory Network Interference (OONI)។ គេហទំព័រទាំងនេះមានប្រភេទដូចតទៅ៖ ព័ត៌មាន (គេហ
ទំព័រចំនួន២១) បណ្តាញទំនាក់ទំនងសង្គម (គេហទំព័រចំនួន០៦) បញ្ហាសិទ្ធិមនុស្ស (គេហទំព័រចំនួន១៤)
បណ្តាញសង្គម (គេហទំព័រចំនួន០៨) និងរដ្ឋាភិបាល ការបោះឆ្នោត ឬអ្នកនយោបាយ (គេហទំព័រចំនួន០៤)។

មានតែគេហទំព័រនៅក្នុងប្រភេទព័ត៌មាន និងសិទ្ធិមនុស្សប៉ុណ្ណោះ ដែលត្រូវបានគេរកឃើញថា ត្រូវបានបិទខ្ទប់ ជាពិសេសគេហទំព័រដែលស្ថិតក្នុងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ។ គេហទំព័រចំនួន០៩ ក្នុងចំណោមគេហទំព័រចំនួន ២១ ដែលស្ថិតក្នុងប្រភេទព័ត៌មាន និងគេហទំព័រមួយ ក្នុងចំណោមគេហទំព័រចំនួន១៤ ដែលស្ថិតក្នុងប្រភេទសិទ្ធិ មនុស្ស ត្រូវបានបិទខ្ទប់ ដោយអ្នកផ្តល់សេវាអ៊ិនធឺណិត (ISPs) ដែលប្រើវិធីសាស្ត្របិទខ្ទប់ DNS និង TCP ។ ស្ថាប័នព័ត៌មានឯករាជ្យដែលទទួលបានការបិទខ្ទប់គេហទំព័រ រួមមាន៖ វិទ្យុអាស៊ីសេរី (គេហទំព័រភាសាអង់គ្លេស និងគេហទំព័រភាសាខ្មែរ) សំឡេងប្រជាធិបតេយ្យ (គេហទំព័រភាសាអង់គ្លេស និងភាសាខ្មែរ) មូលដ្ឋានទិន្នន័យ កំណត់ត្រាដែលគ្រប់គ្រងដោយសារព័ត៌មានកម្ពុជា ឌឺ វែមបូឌា ដេលី និងសារព័ត៌មានមនោរម្យ។

២. ប្រវត្តិ

ក្នុងអំឡុងពេលបោះឆ្នោតឆ្នាំ២០១៨ រដ្ឋាភិបាលបានបញ្ជាឱ្យអ្នកផ្តល់សេវាអ៊ិនធឺណិតបិទគេហទំព័រសារព័ត៌មាន ចំនួន ១៥ យ៉ាងតិច។ ការរៀនសូត្រពីព្រឹត្តិការណ៍ឆ្នាំ២០១៨ យើងបានឃើញមើលការចាប់ពីរដ្ឋលើអ៊ិនធឺណិត ក្នុង អំឡុងពេលបោះឆ្នោតជាតិកម្ពុជាលើកទី៧ ដែលបានធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី២៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៣ ដោយសារមាន ករណីភាពបង្ហាញថា គេហទំព័រដែលផ្សព្វផ្សាយខ្លឹមសារទាក់ទងនឹងការបោះឆ្នោត ជាពិសេសសារព័ត៌មានដែល ទាក់ទងនឹងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ ទំនងជាត្រូវបានចាប់ពីរដ្ឋ ក្នុងអំឡុងរយៈពេលមុនថ្ងៃបោះឆ្នោត និង ក្រោយថ្ងៃបោះឆ្នោត ជាពិសេសប្រសិនបើរដ្ឋបាលមានការផ្លាស់ប្តូរ។

នៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ យើងពិភាក្សាអំពីវិធីសាស្ត្រដែលបានប្រើប្រាស់សម្រាប់ការត្រួតពិនិត្យមើល និងលទ្ធ ផលរកឃើញ ក៏ដូចជាការសន្និដ្ឋាន និងអនុសាសន៍របស់យើង។

៣. វិធីសាស្ត្រ

ឧបករណ៍ OONI Probe ត្រូវបានប្រើប្រាស់ ដើម្បីត្រួតពិនិត្យមើលការចាប់ពីរដ្ឋតាមអ៊ិនធឺណិត នៅលើគេហទំព័រ កម្មវិធីបណ្តាញទំនាក់ទំនងសង្គម (Messenger, WhatsApp, Signal, Telegram) និងឧបករណ៍បច្ចេកវិទ្យា VPN (Raise Up, Psiphon) ក៏ដូចជាអនុវត្តការធ្វើតេស្តកម្រិតបញ្ជូនផងដែរ។ ចាប់ពីថ្ងៃទី០១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០២៣ ដល់ថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២៣ យើងបានជ្រើសរើស និងសាកល្បងគេហទំព័រជាក់លាក់ ទាក់ទង នឹងការបោះឆ្នោតដោយប្រើឧបករណ៍ OONI Probe និង OONI Run ។

¹ Cambodia Adrift | រដ្ឋាភិបាលអះអាងបញ្ជាក់ពីការបិទខ្ទប់គេហទំព័រព័ត៌មានឯករាជ្យចំនួន១៥ ជុំវិញ «ការវិនាស» ដល់ការបោះឆ្នោត។ (ឆ្នាំ ២០១៨ ខែកក្កដា ថ្ងៃទី៣០) ។ <https://projects.voanews.com/cambodia-election-2018/english/feature/government-confirm-blocking-fifteen-independent-news-sites-over-poll-disruption.html>

៤. បន្ទាត់ពេលវេលានៃការចាត់វិធានការលើអ៊ីនធឺណិត ក្នុង អំឡុងពេលបោះឆ្នោត

ក្នុងអំឡុងពេលបោះឆ្នោត រដ្ឋាភិបាលបានបញ្ជាឱ្យអ្នកផ្តល់សេវាអ៊ីនធឺណិតបិទខ្ទប់មូលដ្ឋានទិន្នន័យសាធារណៈ ព្រមទាំងគេហទំព័រ និងទំព័របណ្តាញទំនាក់ទំនងសង្គមរបស់ស្ថាប័នផ្សេងៗផ្សាយឯករាជ្យមួយចំនួន²។

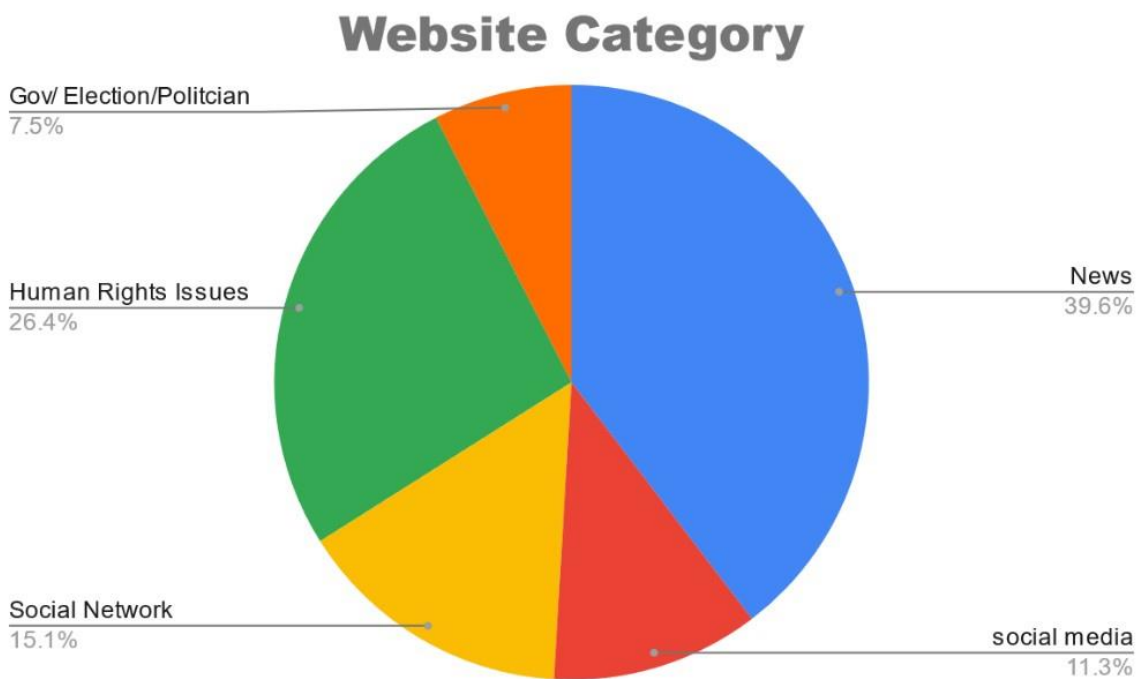
- នៅថ្ងៃទី១២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៣ និយ័តករទូរគមនាគមន៍កម្ពុជាបានចេញផ្សាយឯកសារមួយ ដោយ បានព្យាយាមកាត់ផ្តាច់ការចូលប្រើប្រាស់ពីក្នុងប្រទេស កាសែត ឌីជីថល វីដេអូ ដេលីវេរី វីទេអូ អេស៊ីស៊ីសេរី និង ប្រព័ន្ធទិន្នន័យសាធារណៈដែលទើបបើកដំណើរការថ្មីៗ មានឈ្មោះថា កំណត់ត្រា (Kamnotra) ដែល គ្រប់គ្រងដោយមជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជាដើម្បីប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ (CCIM)។ ការបកប្រែក្រៅផ្លូវការនៃ ឯកសារនេះបានបញ្ជាក់ថា ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ និងមូលដ្ឋានទិន្នន័យទាំងនេះបាន "ផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាន ដែលបង្កឱ្យមានការភ័ន្តច្រឡំ ប៉ះពាល់ដល់កិត្តិយស និងកិត្យានុភាពរបស់រដ្ឋាភិបាល និងមិនបានបំពេញ លក្ខខណ្ឌប្រតិបត្តិការរបស់ក្រសួងព័ត៌មាន"។
- នៅថ្ងៃទី១៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២៣ គេហទំព័រជាភាសាខ្មែរ និងអង់គ្លេសរបស់សារព័ត៌មានសម្លេងប្រជាធិបតេយ្យ (វីអូឌី) ត្រូវបានបិទខ្ទប់ដោយអ្នកផ្តល់សេវាអ៊ីនធឺណិត។ គេហទំព័ររបស់ CCIM និង VOD ក៏ត្រូវ បានបិទខ្ទប់ដោយអ្នកផ្តល់សេវាអ៊ីនធឺណិតដែរ។ ការបិទខ្ទប់នេះធ្វើឡើងតែប៉ុន្មាននាទីប៉ុណ្ណោះ បន្ទាប់ពី នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានបិទទ្វារការផ្សាយព័ត៌មានឯករាជ្យចុងក្រោយរបស់ប្រទេស ហើយអ្នកផ្តល់ សេវាអ៊ីនធឺណិតបានចាប់ផ្តើមបិទខ្ទប់គេហទំព័ររបស់ស្ថាប័នព័ត៌មាននេះ។
- អ្នកផ្តល់សេវាត្រូវបានបញ្ជាឱ្យបិទខ្ទប់ការចូលទៅប្រើប្រាស់គណនីអ៊ីនស្តាក្រាម (Instagram) និងធ្វីត ធីរ (Twitter) របស់សារព័ត៌មានវីអូឌី ដេលីវេរី គណនីធ្វីតធីររបស់ កំណត់ត្រា និងបណ្តាញយូធូប របស់វីអូឌី។
- ឯកសារដែលនេះក៏បានយោងលើលិខិតមួយ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៣ របស់ក្រសួងព័ត៌មាន ដែលអ្នកនាំពាក្យក្រសួងនេះ គឺលោក មាស សោភ័ណ្ណ បានបញ្ជាក់ប្រាប់ខេមបូឌា (Cambodia) តាមគេ ឡើយក្រោមថា ក្រសួងបានផ្តួចផ្តើមគំនិតចេញបទបញ្ជានេះ។
- ទាក់ទងនឹងមូលដ្ឋានទិន្នន័យកំណត់ត្រា លោកសោភ័ណ្ណបានបញ្ជាក់ថា "យើងបានរកឃើញថា គេ ហទំព័រនេះបានធ្វើប្រតិបត្តិការជាសារព័ត៌មានមួយ ប៉ុន្តែមិនបានបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនស្របតាមនីតិ វិធីច្បាប់ និងឯកសារផ្លូវច្បាប់ ក្នុងនាមជាទីភ្នាក់ងារព័ត៌មាន"។

² <https://cambojanews.com/government-orders-internet-providers-to-block-media-outlets-kamnotra-database/>

៥. លទ្ធផលការប្រើប្រាស់ការចាប់ពីទូរទស្សន៍នៅលើអ៊ីនធឺណិត ក្នុងអំឡុងពេលបោះឆ្នោតជាតិលើកម្ពុជា

គេហទំព័រដែលបានជ្រើសរើសសម្រាប់ឃ្នាំមើលការចាប់ពីទូរទស្សន៍នៅលើអ៊ីនធឺណិត

ក្នុងអំឡុងរយៈពេលបោះឆ្នោត គិតចាប់ពីថ្ងៃទី១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៣ ដល់ថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២៣ យើង បានឃ្នាំមើលគេហទំព័រចំនួន៥៣ ចែកចេញជា០៥ ប្រភេទ៖ សារព័ត៌មាន (២១ = ៣៩.៦%) ប្រព័ន្ធទំនាក់ ទំនងសង្គម (៦ = ១១.៣%) បណ្តាញសង្គម (៨ = ១៥.១%) រដ្ឋាភិបាល ការបោះឆ្នោត ឬអ្នកនយោបាយ (៤ = ៧.៥%) និងបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្ស (១៤ = ២៦.៤%) ។

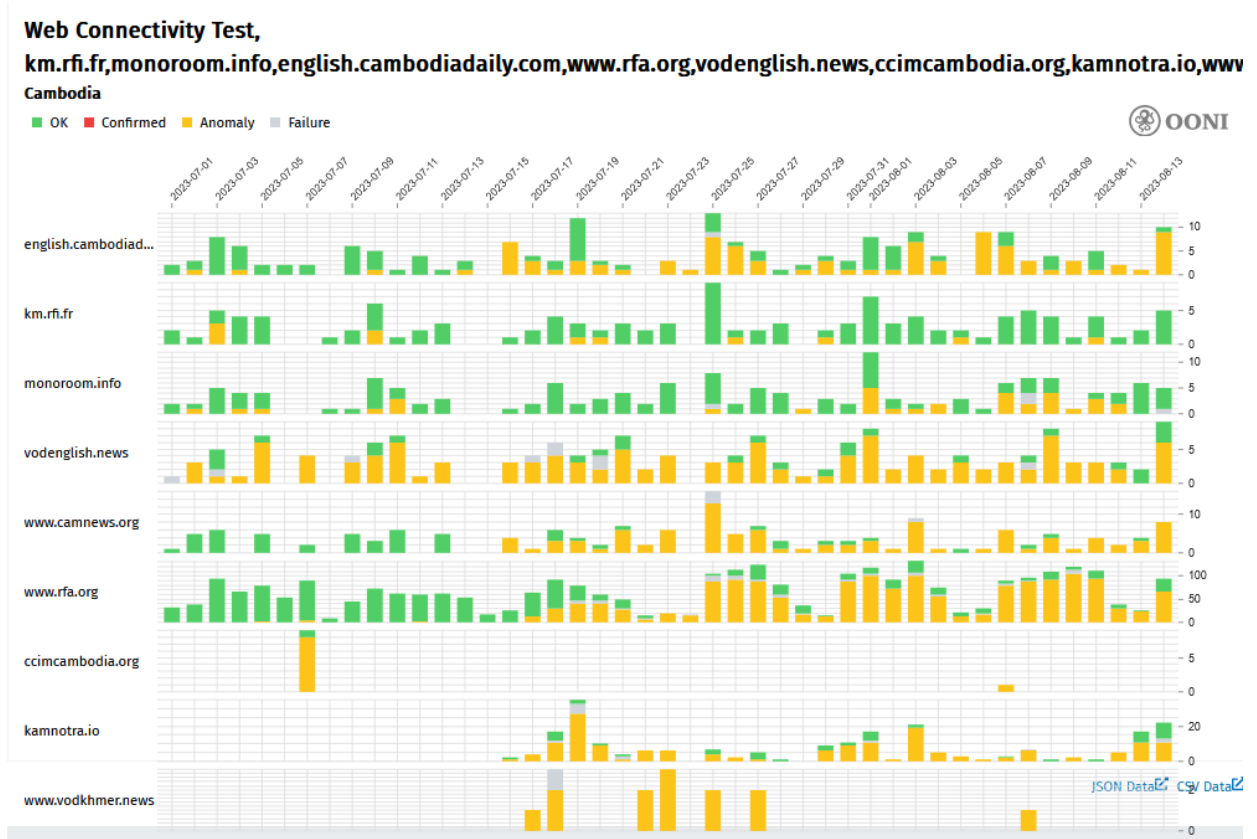

ការវាស់វែង

តារាងខាងក្រោមបង្ហាញពីការវាស់វែង និងលទ្ធផលតេស្តរបស់ OONI តាមប្រភេទគេហទំព័រ។

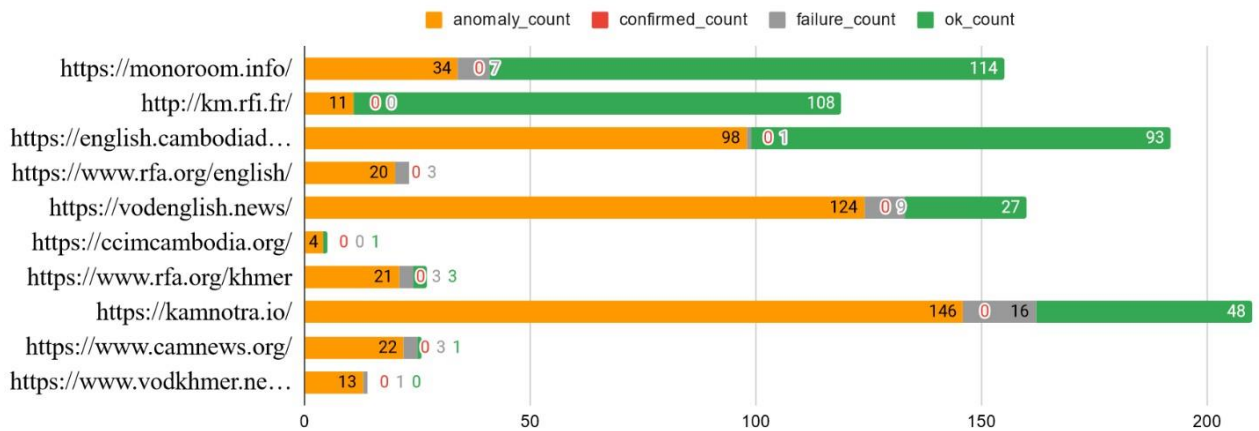
ប្រភេទ	រង្វាស់ OONI Probe	ចំនួននៃការវាស់វែងគេហទំព័រដែលបានបិទខ្ទប់ និងដែលទំនងជាត្រូវបានបិទខ្ទប់	ភាគរយនៃការវាស់វែងគេហទំព័រដែលបានបិទខ្ទប់ និងដែលទំនងជាត្រូវបានបិទខ្ទប់
ព័ត៌មាន	២៤៣៩	៣៩២	១៦%
ប្រព័ន្ធទំនាក់ទំនងសង្គម	៩០	០	០%
បណ្តាញសង្គម	១១៦	២	២%
បញ្ហាសិទ្ធិមនុស្ស	១១៣០	៨	១%
រដ្ឋាភិបាល ការបោះឆ្នោត និងអ្នកនយោបាយ	២១៨	០	០%

តារាងនេះបង្ហាញពីលទ្ធផលចរាចរណ៍ បន្ទាប់ពីការបើកដំណើរការ OONI Probe សម្រាប់គេហទំព័រចំនួន១០ ដែលត្រូវបានបិទខ្ទប់។

ទាំងនេះ គឺជាទិន្នន័យនៃការវាស់វែងដែលទទួលបានដោយប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ OONI ។ “ok_count” តំណាងឱ្យ “គ្មានការបិទខ្ទប់”។ “anomaly_count” តំណាងឱ្យ “ទំនងជាត្រូវបានបិទខ្ទប់”។ “confirmed_count” តំណាងឱ្យ “ការបិទខ្ទប់ដែលបានបញ្ជាក់” និង “failure_counts” តំណាងឱ្យការខកខាន។ ការវាស់វែង “ទំនងជាត្រូវបានបិទខ្ទប់ (anomaly_count)” ទាំងនេះ ត្រូវបានចាត់ទុកថា ជាគេហទំព័រដែលត្រូវបានបិទខ្ទប់។ សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមស្តីពីការបិទខ្ទប់ដែលធ្វើឡើងដោយអ្នកផ្តល់សេវាអ៊ីនធឺណិត សូមចូលទៅកាន់តំណភ្ជាប់ដែលមាននៅក្នុងតារាងក្រោមផ្នែក “ព័ត៌មានលម្អិតអំពីគេហទំព័រដែលត្រូវបានបិទខ្ទប់” ខាងក្រោម។

OONI measurements on blocked websites in Cambodia during 2023 elections

គេហទំព័រដែលបានបិទខ្ទប់

ក្នុងរយៈពេលនៃការបោះឆ្នោត គិតចាប់ពីថ្ងៃទី០១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៣ ដល់ថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២៣ យើងបានឃ្លាំមើលគេហទំព័រចំនួន៥៣ ស្ថិតក្នុងប្រភេទចំនួន០៥៖ ព័ត៌មាន (២១ = ៣៩.៦%) ប្រព័ន្ធទំនាក់ទំនងសង្គម (៦ = ១១.៣%) បណ្តាញសង្គម (៨ = ១៥.១%) រដ្ឋាភិបាល, ការបោះឆ្នោត ឬអ្នកនយោបាយ (៤ = ៧.៥%) និងបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្ស (១៤ = ២៦.៤%) ។

គេហទំព័រចំនួនប្រាំបួនស្ថិតក្នុងប្រភេទព័ត៌មាន និងគេហទំព័រមួយស្ថិតក្នុងប្រភេទសិទ្ធិមនុស្ស ត្រូវបានបិទខ្ទប់ជាពិសេសគេហទំព័ររបស់ស្ថាប័នប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ។ អ្នកផ្តល់សេវាអ៊ីនធឺណិត បានប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រ TCP (ពិធីសារត្រួតពិនិត្យការបញ្ជូន ឬ Transmission Control Protocol) ឬការបិទខ្ទប់ DNS ដែលមិនអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកប្រើប្រាស់ចូលទៅមើលគេហទំព័រ។

ទាំងនេះ គឺជាគេហទំព័រព័ត៌មានឯករាជ្យ និងគេហទំព័រសិទ្ធិមនុស្ស ដែលត្រូវបានបិទខ្ទប់៖

១. វិទ្យុអាស៊ីសេរី ជាភាសាអង់គ្លេស (<https://www.rfa.org/english/>)
២. វិទ្យុអាស៊ីសេរី ជាភាសាខ្មែរ (<https://www.rfa.org/khmer>)
៣. សារព័ត៌មានសំឡេងប្រជាធិបតេយ្យជាភាសាអង់គ្លេស (<https://vodenglish.news/>)
៤. សារព័ត៌មានសំឡេងប្រជាធិបតេយ្យជាភាសាខ្មែរ (<https://www.vodkhmer.news/>)
៥. មូលដ្ឋានទិន្នន័យ កំណត់ត្រា ដែលបើកដំណើរការដោយមជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជា ដើម្បីប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ (CCIM) (<https://kamnotra.io/>)
៦. សារព័ត៌មានកម្ពុជា (Cambodia News) (<https://www.camnews.org/>)
៧. ឌឺ វែមបូខា ដេលី (<https://english.cambodiadaily.com/>)
៨. សារព័ត៌មានមនោរម្យ (<https://monoroom.info/>)
៩. វិទ្យុបារាំងអន្តរជាតិ (<http://km.rfi.fr/>)
១០. មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជា ដើម្បីប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ (CCIM) (<https://ccimcambodia.org/>) *

*សម្គាល់៖ ការធ្វើតេស្តនៃគេហទំព័រ CCIM មានការវាស់វែងត្រឹមតែមួយថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ (ថ្ងៃទី០៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៣) ពេញមួយខែនៃការធ្វើតេស្ត ប៉ុន្តែគេហទំព័រនេះទំនងជាត្រូវបានបិទខ្ទប់បំផុត ដោយសារវាបង្ហាញភាពប្លែកខុសធម្មតា ដូចការបិទខ្ទប់ផ្សេងទៀតអំឡុងពេលធ្វើតេស្តដែរ។

សេចក្តីសម្តែងអំពីគេហទំព័រដែលត្រូវបានបិទខ្ទប់

តារាងនេះបង្ហាញបញ្ជីគេហទំព័រចំនួន១០ ដែលត្រូវបានបិទខ្ទប់ ឈ្មោះរបស់អ្នកផ្តល់សេវាអ៊ីនធឺណិត និងតំណភ្ជាប់ទៅកាន់ទិន្នន័យចរាចរណ៍ដែលបង្ហាញដោយឧបករណ៍ OONI Probe ។

ល.រ	គេហទំព័រ	អ្នកផ្តល់សេវាអ៊ីនធឺណិតដែលបានអនុវត្តការបិទខ្ទប់	តំណភ្ជាប់ទៅតារាង OONI Explorer

១	https://www.rfa.org/english/	Angkor Data Communication ANGKOR E & C CAMGSM COGETEL EZECOM KingCorp S.I Group Smart Axiata Today Communication Metfone WiCAM.	Link
២	https://www.rfa.org/khmer/	Angkor Data Communication ANGKOR E & C CAMGSM, COGETEL EZECOM KingCorp S.I Group Smart Axiata Today Communication Metfone WiCAM.	Link
៣	https://vodenglish.news/	ANGKOR E & C CAMGSM Iseek Communications KingCorp S.I Group Smart Axiata Today Communication Metfone WiCAM.	Link
៤	https://www.vodkhmer.news/	KingCorp Smart Axiata Today Communication Metfone WiCAM	Link

៥	https://kamnotra.io/	ANGKOR E & C CAMGSM COGETEL EZECOM KingCorp S.I Group Smart Axiata Today Communication Metfone WiCAM	Link
៦	https://www.camnews.org/	ANGKOR E & C COGETEL, EZECOM KingCorp S.I Group Smart Axiata Today Communication Metfone, WiCAM	Link
៧	https://english.cambodiadaily.com/	ANGKOR E & C CAMGSM S.I Group Smart Axiata Metfone	Link
៨	https://monoroom.info/	CAMGSM EZECOM S.I Group	Link
៩	http://km.rfi.fr/	VIETTEL WiCAM ANGKOR E & C (CAMBODIA) S.I Group	Link
១០	https://ccimcambodia.org/	WiCAM	Link

៦. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងអនុសាសន៍

ក្នុងអំឡុងពេលបោះឆ្នោត យើងបានរកឃើញថា ការចូលប្រើគេហទំព័រមួយចំនួនត្រូវបានបិទខ្ទប់ រួមទាំង គេហទំព័រព័ត៌មាន និងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយផង។ កត្តានេះបង្កឱ្យមានការព្រួយបារម្ភយ៉ាងខ្លាំងអំពីសេរីភាពសារព័ត៌មាន សេរីភាពអ៊ិនធឺណិត និងការចាប់ពីរុទ្ធនៅកម្ពុជា។

ផ្អែកលើការវិភាគ និងលទ្ធផលរកឃើញនៃរបាយការណ៍នេះ យើងសូមបញ្ជាក់ជាថ្មីពីអនុសាសន៍ដែលបានធ្វើឡើងដោយការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស (OHCHR)។ មានការផ្តល់អនុសាសន៍ថា រដ្ឋ (ប្រទេសកម្ពុជា) គួរពិនិត្យ និងកែសម្រួលច្បាប់ជាធរមាន និងសេចក្តីព្រាងច្បាប់របស់ខ្លួន រួមទាំងអនុក្រឹត្យស្តីពីច្រកទ្វារអ៊ិនធឺណិតជាតិ និងវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីរបបសារព័ត៌មាន សេចក្តីព្រាងច្បាប់សន្តិសុខអ៊ិនធឺណិតដែលបានបែកធ្លាយ និងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្មតាមអ៊ិនធឺណិត។ យើងក៏សូមផ្តល់អនុសាសន៍ឱ្យរដ្ឋាភិបាលអនុម័តសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មានផងដែរ ដើម្បីចៀសវាងការប្រើប្រាស់វាក្យស័ព្ទមិនច្បាស់លាស់ និងការរឹតត្បិតខ្លាំងពេក។ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ ផ្តល់អនុសាសន៍បន្ថែមថា រដ្ឋគួរធានាថា ក្នុងការតាក់តែង និងការអនុវត្តច្បាប់របស់ខ្លួន រួមទាំងអនុក្រឹត្យរបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រី ការរឹតត្បិតណាមួយលើការអនុវត្តសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ និងសេរីភាពនៃការបង្កើតសមាគម/អង្គការ អនុលោមតាមការតម្រូវដ៏តឹងរឹងនៃមាត្រា១៩ (៣) និងមាត្រា២២ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ និងអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស។

រដ្ឋាភិបាលគួរពិនិត្យ និងពិចារណាលើការដកការបិទខ្ទប់គេហទំព័រ ដែលអនុវត្តសិទ្ធិសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ និងសេរីភាពអ៊ិនធឺណិត។

ដើម្បីរួមចំណែកចំពោះគម្រោង

ការឃ្នាំមើលការចាប់ពីរុទ្ធនៅលើអ៊ិនធឺណិត មានសារៈសំខាន់ជាពិសេស ក្នុងអំឡុងពេលព្រឹត្តិការណ៍នយោបាយសំខាន់ៗ ដូចជាការបោះឆ្នោត។ ខាងក្រោមនេះ ជារបៀបដែលអ្នកអាចរួមចំណែក ដើម្បីកែលម្អការវាស់វែង និងលទ្ធផលរបស់ OONI ឱ្យកាន់តែប្រសើរថែមទៀត៖

ការធ្វើតេស្ត៖ អ្នកអាចសាកល្បងបានទាំងនៅលើទូរស័ព្ទដៃ (iOS និង Android) និងនៅលើកុំព្យូទ័រ (Desktop) រួមទាំង CLI នៅលើប្លាតហ្វរម៍លីនុច (Linux platforms)។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ មានកម្មវិធីដែលទើបដាក់ឱ្យប្រើប្រាស់ថ្មីៗទៀតដែរ ដែលអ្នកអាចសាកល្បងនៅលើប្រាវែស៊ែរ (browser) របស់អ្នក។ អ្នកអាចសាកល្បងដែរដែលបានជ្រើសរើសដោយចៃដន្យ ឬដែរពីបញ្ជីតេស្តជាក់លាក់តាមតម្រូវការផ្ទាល់ខ្លួន។

- ចូលរួមចំណែកចំពោះបញ្ជីតេស្ត៖ អ្នកអាចរួមចំណែកចំពោះបញ្ជីតេស្តនៅលើ GitHub ឬនៅលើ OONI។
- ការបកប្រែ៖ បកប្រែ OONI Probe ជាភាសាក្នុងស្រុករបស់អ្នកនៅទីនេះ [here](#)។
- ចូលរួមសហគមន៍៖ ចូលរួមក្នុងការពិភាក្សាសហគមន៍នៅលើប៉ុស្តិ៍ OONI's Slack channel។

អំពី iMAP

គម្រោងសកម្មភាពឃ្លាំមើលអ៊ិនធឺណិត (iMAP) មានគោលបំណងបង្កើតបណ្តាញនៅក្នុងតំបន់ និងក្នុងប្រទេស ដែលឃ្លាំមើលការជ្រៀតជ្រែកបណ្តាញ និងការរឹតត្បិតសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិតាមអនឡាញនៅក្នុងប្រទេស ចំនួន១០ គឺ៖ មីយ៉ាន់ម៉ា កម្ពុជា ហុងកុង ឥណ្ឌា ឥណ្ឌូនេស៊ី ម៉ាឡេស៊ី ហ្វីលីពីន ថៃ វៀតណាម និងទីម័រខាងកើត។ បច្ចុប្បន្ន គម្រោងស៊ីណា (Sinar) កំពុងធ្វើការជាមួយដៃគូសិទ្ធិដីថែមថ្នាក់ជាតិនៅក្នុងប្រទេសទាំង១០ នេះ។ គម្រោងនេះត្រូវបានអនុវត្តតាមរយៈប្រព័ន្ធរារក និងរាយការណ៍ការជ្រៀតជ្រែកបណ្តាញសង្កេតបើកចំហរ (OONI) ហើយវាពាក់ព័ន្ធនឹងការថែរក្សាបញ្ជីតេស្ត ក៏ដូចជាការប្រមូល និងវិភាគរង្វាស់។ ព័ត៌មានបន្ថែមមាននៅ.....។ រាល់ សំណួរ ចម្ងល់ និងមតិយោបល់អំពីរបាយការណ៍នេះ អាចផ្ញើជូនទៅ

អំពីវិទ្យាស្ថានតស៊ូមតិ និងគោលនយោបាយ

វិទ្យាស្ថានតស៊ូមតិ និងគោលនយោបាយ (API) គឺជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលនៅកម្ពុជា ដែលអនុវត្តសកម្មភាពតស៊ូមតិ ធ្វើឱ្យមានឥទ្ធិពលគោលនយោបាយ អភិបាលកិច្ចល្អ និងការចូលរួមរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ។ ការកសាងសមត្ថភាព និងការសម្របសម្រួលកិច្ចសន្ទនា គឺជាចំណុចស្នូលនៃកិច្ចប្រឹងប្រែងរបស់យើង ឈានទៅដល់ការអភិវឌ្ឍន៍តាមបែបប្រជាធិបតេយ្យ និងចីរភាព។ សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែម សូមចូលមើលគេហទំព័រ៖ <https://apiinstitute.org/>

អំពីសមាគមសម្ព័ន្ធអ្នកកាសែតកម្ពុជា (ខេមបូចា)

ខេមបូចា (CamboJA) គឺជាបណ្តាញអ្នកសារព័ត៌មានអាជីពឯករាជ្យតែមួយគត់នៅកម្ពុជា។ សមាគមនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយអ្នកសារព័ត៌មានមួយចំនួន រួមទាំងអតីតអ្នកយកព័ត៌មានរបស់កាសែត ខ្មែរ វៃមបូខា ដេលី និង ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍ ដែលសារព័ត៌មានទាំងពីរនេះបានទទួលរងការគាបសង្កត់ពីរដ្ឋាភិបាលនៅមុនការបោះឆ្នោតសកលឆ្នាំ ២០១៨។

ដោយសារការរឹតត្បិតកាន់តែខ្លាំងលើសេរីភាពសារព័ត៌មាន និងសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ អ្នកសារព័ត៌មានអាជីព ចំនួន២០ នាក់មកពីបណ្តាញសារព័ត៌មានផ្សេងៗ បានរៀបចំកិច្ចប្រជុំស្តីពីស្ថានភាពប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយនៅកម្ពុជានៅក្នុងខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៩ ក្នុងអំឡុងពេលដែលសមាគមខេមបូចា ត្រូវបានផ្តួចផ្តើមឡើង។ នៅទីបំផុត អ្នកសារព័ត៌មានអាជីព១៥ នាក់ ក្នុងចំណោមអ្នកសារព័ត៌មានអាជីពទាំងនេះ បានព្រមព្រៀងគ្នា បង្កើតគណៈគ្រប់គ្រងខេមបូចា និងបានក្លាយជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាភិបាល ក្នុងគោលបំណងបង្កើតស្ថាប័នឯករាជ្យប្រកបដោយនិរន្តរភាព ដែលអាចបំពេញបេសកកម្មលើកកម្ពស់សិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន និងសេរីភាពសារព័ត៌មាន ពង្រឹងវិជ្ជាជីវៈអ្នកសារព័ត៌មាន និងជួយគាំទ្រដល់ជីវភាពរស់នៅរបស់ពួកគេ។ <https://www.camboja.net/>

អំពីមជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជា ដើម្បីប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ (CCIM)

មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជាដើម្បីប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ (CCIM) ត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងត្រីមាសទីមួយនៃឆ្នាំ ២០០៧ និងបានចុះបញ្ជីត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់នៅក្រសួងមហាផ្ទៃនៅថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៧ ជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល (NGO)។ មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជាដើម្បីប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ ត្រូវបានរៀបចំឡើង ដើម្បីធ្វើការឈានទៅលើកកម្ពស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ សេរីភាពសារព័ត៌មាន សេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ សិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន និងសេរីភាពអ៊ិនធឺណិត។ បេសកកម្មរបស់មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជាដើម្បីប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ គឺចង់ឱ្យប្រទេសកម្ពុជា ក្លាយជាសង្គមមួយ ដែលប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូបត្រូវបានផ្តល់ព័ត៌មានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ និងទាន់ហេតុការណ៍ និងមានភាពអង់អាច ក្នុងការលើកកម្ពស់លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ អភិបាលកិច្ច និងការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស។ មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជាដើម្បីប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ បានពង្រឹងការកសាងសមត្ថភាពសម្រាប់អ្នកសារព័ត៌មានអាជីព អ្នកសារព័ត៌មានប្រជាពលរដ្ឋ និងយុវជនពាក់ព័ន្ធនឹងវិជ្ជាជីវៈសារព័ត៌មាន និងសិទ្ធិឌីជីថល រួមទាំងផ្តល់ការគាំទ្រផ្នែកច្បាប់សម្រាប់អ្នកសារព័ត៌មានអាជីព និងមិនមែនវិជ្ជាជីវៈ។ <https://ccimcambodia.org/>

អំពីគម្រោង Sinar

គម្រោង Sinar គឺជាគំនិតផ្តួចផ្តើមបច្ចេកវិទ្យាពលរដ្ឋ ដែលប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាបើកចំហ ទិន្នន័យបើកចំហ និងការវិភាគគោលនយោបាយ ដើម្បីផ្សព្វផ្សាយជាប្រព័ន្ធនូវព័ត៌មានសំខាន់ៗជាសាធារណៈ និងឱ្យកាន់តែងាយស្រួលប្រើសម្រាប់ប្រជាជនម៉ាឡេស៊ី។ គម្រោងនេះមានគោលបំណងលើកកម្ពស់អភិបាលកិច្ច និងលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការចូលរួម កាន់តែច្រើនពីប្រជាពលរដ្ឋនៅក្នុងកិច្ចការសាធារណៈរបស់ប្រទេសជាតិ ដោយការជម្រុញឱ្យសភា និងរដ្ឋាភិបាលម៉ាឡេស៊ីកាន់តែបើកចំហ មានតម្លាភាព និងគណនេយ្យភាព។ សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែម សូមចូលមើលនៅ <https://sinarproject.org>។